

TÓTH DOMINIK

dmnk.tth@gmail.com
 hallgató (KGRE BTK)

Az első ostrom – Nándorfehérvár, 1440

— *The First Siege – Nándorfehérvár, 1440* —

DOI 10.14232/belv.2016.3.12
<https://doi.org/10.14232/belv.2016.3.12>

Cikkre való hivatkozás / How to cite this article: Tóth Dominik (2016): Az első ostrom – Nándorfehérvár, 1440. *Belvedere Meridionale* 28. évf. 3. sz. 141–142. pp.

ISSN 1419-0222 (print)
 ISSN 2064-5929 (online, pdf)

(Creative Commons) Nevezd meg! – Így add tovább! 4.0 (CC BY-SA 4.0)

(Creative Commons) Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0)

SZABÓ PÁL (2015): *1440 – Nándorfehérvár első oszmán-török ostroma és előzményei*. Szeged, Areión Könyvek.

Meglehetősen gyakori jelenség a háborúk történetében, hogy egyik nagy jelentőségű ostrom „elhomályosít” egy másik, kevésbé emlékezetest. Kézenfekvő példa erre Bécs 1683-as oszmán-török ostroma, amely elhomályosítja gyakorlatilag az összes azt megelőzőt. Ugyanez a helyzet Konstantinápoly 1453-as körülrésével és bevételével.

Magyar viszonylatban az egyik leghíresebb erősséért folytatott küzdelem Nándorfehérvár (mai nevén Belgrád) 1456-os ostroma. Csakúgy, mint Bécs és Konstantinápoly esetében, ennek az évnek az eseményei beárnyé-

kolják a várhoz kapcsolódó korábbi és későbbi harci cselekményeket – köztük a szintén jelentős 1440. évi ostromot. Ennek egyik oka lehet, hogy a közös történelmi emlékezet messze nem társított hozzá annyi toposzt. Nincs magyar végvári vitézekért szóló déli harangszó, törököt magával rántó Dugovics Titusz, nem Hunyadi János véde az erősséget, és nem volt kilátásban egy hadra kelő keresztes haderő, amit egy később szentté avatott obszerváns szerzetes vezetett.

1440-ben csak és kizárólag a vár és a környék védelmét hosszú időn át ellátó Tallóci-fivérek katonai szakértelmét lehet dicsérni, amely természetesen egyéb tényezőkkel együttesen bizonyult elegendőnek a sikeres védelemhez. Mindezt ráadásul a Magyar Királyságban dúló polgárháború kellős közepén.

Mindezidáig a történész szakma is nagyon keveset foglalkozott az eseményekkel. Nem csak magyar történetírás, de a többi kárpát-medencei állam történészei közül sem fordított eddig senki olyan nagy figyelmet a dolognak, mint Szabó Pál. Még a nem régiben szlovák nyelven megjelent a Magyar Királyság középkori hadtörténetével (illetve a szerzők szerint Szlovákia hadtörténetével) részletesen foglalkozó mű sem ír egyetlen mondatot sem erről, kizárólag a polgárháborús viszonyok, azon belül Ulászló meghívása foglalkoztatta a szerzőpárost.¹ Mindennek oka leginkább abban keresendő, hogy az 1440-es ostrom kutatása kimondottan nehéz feladat. Hazai és külföldi – köztük a török – primer források egyaránt meglehetősen szűkszavúan számolnak be az eseményekről.

A szerzőnek a munka megírásához gyakorlatilag alap kutatásokat kellett végeznie, amit igen nagy körültekintéssel meg is tett. A már meglévő források mellett görcső alá vonta a korabeli bizánci és török forrásokat is, melyek újabb ceruzavonással járultak hozzá a nagy egész megrajzolásához.

¹ SEGEŠ, VLADIMÍR – ŠEĎOVÁ, BOŽENA (2013): *Prameňe k vojenským dejinám Slovenska I/3*. 1389–1526. Bratislava, Vojenský historický ústav.

Ha primer források hiányában törekszik valaki az események teljes rekonstruálására, akkor óhatatlanul olyan eszközökhöz is kell, hogy nyúljon, amelyek nem képezik a klasszikus történész klasszikus eszköztárát. A szerzőnek, mint ahogy azt a bevezetőben meg is említette jó néhány más (társ)tudomány eredményeit is segítségül kellett hívnia. A legjobb példa erre a könyv Lő „por”-e a lőpor? – a bizánci források tanulsága (160–164.) c. alfejezete. Dukasz bizánci történétíró egy ponton a tűzfegyvert, mint újítást ismerteti, és említést tesz a „kénből és faszénből álló ’fű’ – ről. Erről a leírásról kiderül, hogy nem egy rosszul ismeretett eljárásról van szó, hanem a puszkapor rövid szárú takarmány felhasználásával történő előállításának egy a középkorban is alkalmazott módjáról. Az eljárás során ugyanis végbe megy az a bonyolult kémiai folyamat, mely a lőpor-gyártáshoz elengedhetetlenül szükséges.

Hasonló oknál fogva volt szükség annak a fejezetnek a megírására is, melyben a 14-15. századi várépítészeti technikák és más erődök építészetének analitikus vizsgálata kap helyet. Egyebek mellett Rodosz, Thesszaloniki és Ragusa jellegzetességeit és várépítési technikáinak sajátosságait a 15. századi Nándorfehérvárával összevetve kiderült, hogy az akkori Európa legkorszerűbb erődítményeinek sorába

tartozott. Hasonló vizsgálódással derítette ki a szerző, hogy az erősség gyakorlatilag a kor csúcstechnológiájának számító tüzérséggel volt felszerelve – amit a Tallóciak már korábban is eredményesen alkalmaztak.

Apróságnak tűnhet, és nem is szokás kiemelni azt az igen fontos körülményt, amivel a szerző az értekezését indította. Nagy hangsúlyt kap az a tény, hogy nem csak a Magyar Királyság, de Európa államai sem voltak abban a helyzetben, hogy az Oszmán Birodalom terjeszkedő politikája ellen egységesen fellépjenek.

Véleményem szerint Szabó Pál kutató munkájának eredménye hiánypótló jelleggel bír. Sok olyan értelmezési szempontra hívta fel a figyelmet, ami eddig látszólag elkerülte a szakma figyelmét, továbbá beemelt néhány olyan már említett bizánci forrást is, ami eddig kívül esett a kutatók látóteréből. Hiánypótló a könyv azért is, mert annak az ostromnak a történetét összegezte benne a szerző, mely egy anomáliaként is értékelt tizenhat éves időszaknak egy fajta kezdődátuma. Ez az az időszak, melyben a Magyar Királyság eredményesen tudott fellépni az oszmán-török terjeszkedés ellen, és amely a „híresebb” 1456-os ostrommal zárult. *

